

**JAVNO DOSTOPNE VSEBINE FITOSANITARNEGA PODROČJA V SLOVENIJI –
WWW.FURS.SI**

Primož PAJK¹, Tomaž SELIŠKAR², Stanislav GOMBOC³, Katarina GROZNIK⁴, Vlasta KNAPIČ⁵,
Marinka PEČNIK⁶, Milena KOPRIVNIKAR-BOBEK⁷

^{1,3,4,5,6,7}Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Fitosanitarna uprava Republike Slovenije
²Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Inštitut za fitomedicino

IZVLEČEK

Fitosanitarna uprava RS je osrednji organ na fitosanitarnem področju, ki vključuje zdravstveno varstvo rastlin, fitofarmacevtska sredstva, mineralna gnojila, varstvo in registracijo sort rastlin ter kakovost semenskega materiala kmetijskih rastlin. Skrbi za področje varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, za varstvo rastlinskih pridelkov in rastlinskih proizvodov na način, da se zagotovi pravilna raba fitofarmacevtskih sredstev. Skrbi za izvajanje drugih ukrepov varstva rastlin, pomembnih za zdravje ljudi in živali ter za okolje, zlasti pa še za varstvo potrošnikov ter zagotavljanje varnosti hrane rastlinskega izvora ter zdravja in kakovosti kmetijskih rastlin, optimalne rastlinske pridelave, reguliranje trgovanja z rastlinami in rastlinskimi proizvodi na nacionalnem in mednarodnem nivoju ter v skladu z mednarodnimi standardi in zahtevami (FAO-IPPC, EPPO, WTO – SPS) uvaja mednarodno priznane standarde v slovensko zakonodajo. Uprava skrbi za reguliranje prometa in uporabe fitofarmacevtskih sredstev in spremljanje njihovih ostankov (reziduov), ugotavljanje in diagnosticiranje škodljivih organizmov in izvajanje ukrepov za preprečevanje vnosa in širjenja ter zatiranje škodljivih organizmov, zagotavljanje kakovosti semen in razmnoževalnega materiala kmetijskih rastlin ter za izobraževanje in osveščanje prebivalstva o fitosanitarnih vsebinah. Vsebine fitosanitarnega področja, vključno s prečiščenimi besedili nacionalnih predpisov in predpisov Evropske Skupnosti, mednarodnimi standardi, informacijami javnega značaja, kontaktnimi točkami, publikacijami, konferencami in delavnicami ter povezavami na sorodne spletne strani so dostopne na uradni spletni strani Fitosanitarne uprave Republike Slovenije - <http://www.furs.si>.

Ključne besede: Fitosanitarna uprava Republike Slovenije, spletna stran, predpisi, standardi, javno dostopne informacije, Slovenija

ABSTRACT**PUBLICLY AVAILABLE PHYTOSANITARY INFORMATION IN SLOVENIA -**

The Phytosanitary Administration of the Republic of Slovenia is the central authority in the phytosanitary field, which comprises plant health, plant protection products, mineral fertilisers, protection and registration of plant varieties and the quality of agricultural seeds and propagating material. It is responsible for the field of protection of plants against harmful organisms, for the protection of crop products and plant products in such a manner as to ensure proper use of plant protection products. It furtheron ensures the carrying out of other plant protection measures, which are important for the public and animal health and the environment, and in particular for the protection of the consumer and for the ensuring safety of food of plant origin and health and quality of agricultural plants, optimal plant production, the regulation of trade in plants and plant products at national and international level, and implements internationally recognised standards in Slovene legislation in accordance with international standards and requirements (FAO-IPPC, EPPO, STO – SPS). The task of the Administration is to provide for the placing plant protection products on the market and their use, and monitoring the residues, establishing and diagnosing of harmful organisms, and for the carrying out of measures for the prevention of introduction, spread and suppression of harmful organisms, ensuring the quality of agricultural seeds and propagating material, and for the training and public awareness in relation to phytosanitary matters. The matters related to the phytosanitary field, including consolidated texts of national regulations and the regulations of the European Community, international standards, information of public character, contact points, publications, conferences and workshops, as well as links to other related sites, are available at the official site of the Phytosanitary Administration of the Republic of Slovenia - <http://www.furs.si>.

Key words: the Phytosanitary Administration of the Republic of Slovenia, web page, regulations, standards, publicly available information, Slovenia

¹univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, SI-1000 Ljubljana

²Jamnikarjeva 101, SI-1000 Ljubljana

³univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

⁴univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

⁵univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

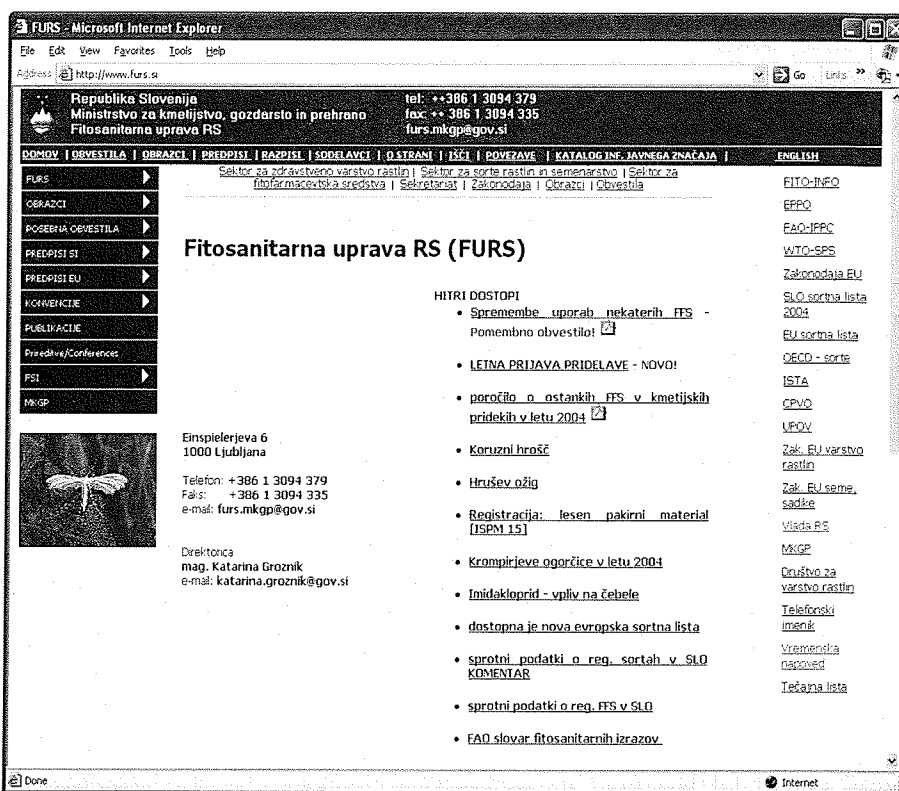
⁶univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

⁷univ. dipl. inž. agr., Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

1. UVOD

Fitosanitarna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu FURS) je kot organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano odgovorna za upravne zadeve, za pripravo predpisov, za izvajanje upravnih nalog, za mednarodno sodelovanje s fitosanitarnega področja v okviru mednarodnih sporazumov (FAO-IPPC, WTO-SPS in EPPO), za koordiniranje dela pri usklajevanju področja z evropskim pravnim redom, za koordinacijo in pripravljanje programov nacionalne strategije ter za oblikovanje novih sistemskih rešitev na področju, ki ga opredeljujejo naslednji zakoni:

- **Zakon o fitofarmaceutskih sredstvih** (Uradni list RS, št. 98/2004 - /ZFFS – UPB1/) (<http://www.furs.si/law/slo/ffs/index.asp>),
- **Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin** (Uradni list RS, št. 23/05 - /ZZVR-1-UPB1/) (<http://www.furs.si/law/slo/zvr/ZZVR.asp>),
- **Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin** (Uradni list RS, št. 58/02, 45/04 in in 86/04) (<http://www.furs.si/law/slo/sem/ZSMKR.asp>),
- **Zakon o mineralnih gnojilih** (Uradni list RS, št. 58/02) (<http://www.furs.si/law/slo/ffs/gnojila.asp>),
- **Zakon o varstvu novih sort rastlin** (Uradni list RS, št. 86/98) (<http://www.furs.si/law/slo/sem/VarstvoSort.asp>),
- **Zakon o kmetijstvu** (Uradni list RS, št. 54/00, 16/04, Odl.US: U-I-211/00-16, 45/04).

Slika 1. Vhodna stran Fitosanitarnе uprave RS

Zaradi obširnosti in aktualnosti vsebin fitosanitarnega področja, smo se pred obstojem spletnih strani zaposleni soočili z velikim številom vprašanj, pisnih in telefonskih, ki so nam vzele precej delovnega časa. Prišlo je tudi do izbruhov nekaterih karantenskih škodljivcev, katerih odmev in zanimanje javnosti je bilo tako veliko, da število telefonskih klicev ni bilo več obvladljivo. Z razvojem Fitosanitarnega informacijskega sistema smo imeli na voljo tudi veliko informacij, ki smo jih uporabnikom lahko posredovali v elektronski obliki. Tako nam ni preostalo drugega, kot da informacije posredujemo na čim enostavnejši in čim hitrejši način v javnost. Tako smo se odločili, da tudi na FURS zasnujemo spletne strani, kjer bomo sprti objavljali za javnost zanimive informacije.

Vsebine fitosanitarnega področja, vključno s strokovnimi informacijami, prečiščenimi besedili nacionalnih predpisov, predpisi Evropske Skupnosti, mednarodnimi standardi, informacijami javnega značaja, kontaktnimi točkami, publikacijami, konferencami, delavnicami ter povezavami na sorodne spletne strani so dostopne na uradni spletni strani FURS - <http://www.furs.si> (slika 1).

2. MATERIAL IN METODE DELA

Po registraciji domene na Arnes-u, marca 2004, smo pričeli z zasnovo podobe spletnih strani FURS. Najprej smo pripravili osnovno ogrodje spletnih strani, ki smo ga zasnovali v formatu active server pages – asp. Ta format nam omogoča ohranjanje enotne podobe celotne spletne strani in precej svobode glede vključevanja najrazličnejših vsebin in povezav v osnovno formo spletne strani. Obenem je še dovolj enostaven za vzdrževanje in preoblikovanje, tako da lahko vse vsebine vzdržujejo manj zahtevni uporabniki – zaposleni na FURS. Spletne strani FURS zaenkrat še gostujejo na strežnikih Inštituta za fitomedicino, na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, z nadgradnjo informacijske infrastrukture pa načrtujemo njihov prenos znotraj državne uprave. Spletna stran FURS za delovanje uporablja dva strežnika. Sam IIS teče na internetnem strežniku, podatkovni del, povezan z uradnimi aplikacijami in ažurnimi podatki, pa na baznem strežniku, ki je v tem primeru MS SQL 2000. Ta kombinacija zagotavlja tudi relativno hitro posredovanje spletnih podatkov in stalno ažurnost podatkov, ki se črpajo iz podatkovnih baz.

3. VSEBINE SPLETNIH STRANI

3.1 ZDRAVSTVENO VARSTVO RASTLIN

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin skrbi za vzpostavljanje ustreznega sistema varovanja zdravja rastlin na skupnem trgu Evropske unije ter z implementacijo enakih standardov zdravstvenega varstva rastlin zmanjšuje ovire v trgovini. Varstvo rastlin in rastlinskih proizvodov pred škodljivimi organizmi zajema aktivnosti za preprečevanje vnosa in širjenja ter zatiranje škodljivih organizmov s predpisanimi fitosanitarnimi ukrepi, na podlagi laboratorijskega določanja škodljivih organizmov rastlin kot tudi analize tveganja v skladu z določbami **Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin** in podzakonskimi predpisi ter varstvo gozdov v smislu spremljanja in krepitve biološkega ravnotežja in zagotavljanja izvajanja ukrepov za preprečitev in zatiranje rastlinskih bolezni in prenamnoženih populacij žuželk, ki lahko porušijo biološko ravnotežje v gozdovih, ureja **Zakon o gozdovih** (Uradni list RS, št. 30/93, 13/98 Odl.US: U-I-53/95, 24/99 Skl.US: U-I-51/95, 56/99 (31/2000 - popr.), 67/02, 110/02).

Da bi zagotovili učinkovit sistem zdravstvenega varstva rastlin, zagotavljali zdravstvene preglede rastlin na mestu pridelave, predelave in distribucije, **Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin** določa, da morajo biti imetniki določenih rastlin, predvsem tistih, ki so namenjene saditvi oziroma, ki omogočajo širjenje škodljivih organizmov, uradno registrirani. Pri vzpostavljanju registra pridelovalcev, predelovalcev, uvoznikov in distributerjev rastlin, rastlinskih proizvodov in nadzorovanih predmetov se izhaja iz že obstoječega sistema registrov pridelovalcev in dodelovalcev semenskega in sadilnega materiala rastlin. Pidelovalci, predelovalci in uvozniki določenih vrst rastlin in rastlinskih proizvodov,

vključno z zbirnimi skladišči in distribucijskimi centri le-teh na območju pridelave in predelave morajo biti vpisani v register, ki ga vzpostavi in vodi Uprava. Pogoji za vpis v register je, da zavezanci zagotovijo odgovorno osebo s strokovnimi izkušnjami pri pridelavi oziroma predelavi rastlin in pri zdravstvenem varstvu rastlin. Informacije o obveznostih vpisa v register so dostopne na internetnem naslovu (<http://www.furs.si/Obrazci/ZVR/Index.asp>).

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin upravlja dejavnost javne službe zdravstvenega varstva rastlin, ki obsega izvajanje nalog na področju opazovanja in napovedovanja škodljivih organizmov ter strokovnih nalog na področju zdravstvenega varstva rastlin, zlasti z dodeljevanjem koncesij in strokovnim nadzorom. V petih regijskih centrih (Kmetijski inštitut Slovenije, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto in KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica) se s pomočjo agrometeorološke in prognostične opreme (lovilci spor, feromonske in druge vabe), oblikujejo napovedi nevarnosti izbruha škodljivih organizmov in usmerjenega ukrepanja za njihovo obvladovanje. Informacije o obvestilih opazovalno – napovedovalne službe za varstvo rastlin so dostopne preko FITO-INFO spletne strani (<http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>). Meteorološki podatki pa na internetnem naslovu <http://www.agromet.bf.uni-lj.si/Postaje/SI/Podatki/Karta/trenut-sur.asp> z nekaterimi podatki o meteoroloških parametrih (zračna vlaga, količina padavin, hitrost in smer vetra, omočenost listja, temperatura tal) pri posameznih postajah.

Laboratorijska diagnostika škodljivih organizmov na področjih mikologije, bakteriologije, virologije in entomologije se opravlja v pooblaščenih laboratorijih (http://www.furs.si/svn/zvr/sluzba_zvr/PooblastenciLAB04.pdf).

Od leta 2005 dalje Fitosanitarna uprava s Fitosanitarno inšpekcijo in Carinsko upravo posega z nadzorom na področje proizvodnje, uporabe in označevanja lesenega pakirnega materiala ter v mednarodno trgovino z vsem blagom, ki je pakirano v leseno embalažo. Informacije o aktivnostih na tem področju so dostopne na internetnem naslovu <http://www.furs.si/law/FAO/ZVR/ISPM15/isp15.asp>.

Biotično varstvo rastlin je način obvladovanja škodljivih organizmov v kmetijstvu in gozdarstvu. Fitosanitarna uprava izdaja dovoljenja za vnos in uporabo tujerodnih vrst organizmov (živih parazitov in predatorjev škodljivih organizmov, kultur glivic, bakterij, virusov, mikoplazem in drugih organizmov) s soglasjem ministrstva za okolje, na podlagi ugotovitve, da poseg v naravo ne ogroža naravnega ravnovesja ali biotske raznovrstnosti.

Informacije o sprejetih predpisih na področju zdravstvenega varstva rastlin na podlagi Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin so dostopne na spletnem naslovu http://www.furs.si/law/slo/zvr/Index_podrocja.asp s hitrimi povezavami po posameznih področjih.

Prav tako so internetni strani dostopna posebna obvestila o karantenskih škodljivih organizmih v okviru vsakoletnega sistematičnega nadzora (npr. za hrušev ožig, koruznega hrošča, glivo *Phytophthora ramorum* in krompirjeve ogorčice).

Predpisi Evropske Skupnosti so za področje zdravstvenega varstva rastlin dostopni na spletnem naslovu <http://www.furs.si/law/EU/zvr/index.asp>.

3.2 FITOFARMACEVTSKA SREDSTVA

Registracija fitofarmaceutskih sredstev (v nadaljnjem besedilu: FFS) zajema vodenje postopka ocenjevanja in registracije, koordinacijo dela s pooblaščenimi ocenjevalci na področju ocenjevanja:

- fizikalno kemijskih lastnosti FFS,
- toksikologije z oceno tveganja za izvajalca tretiranja,
- toksikologije na področju ostankov FFS v živilih,
- ekotoksikologije,
- usode in obnašanja FFS v okolju,
- učinkovitosti in s tem povezanih drugih podatkov.

Po opravljeni oceni Fitosanitarna Uprava vodi in koordinira obravnavo na medresorski komisiji za fitofarmacevtska sredstva in končno odločitev sprejme na podlagi mnenja te komisije v soglasju z Ministrstvom za zdravje – Uradom RS za kemikalije. Informacije o registraciji FFS so dostopne na internetnem naslovu <http://www.furs.si/svn/ffs>. Informacije o posebnih postopkih v zvezi z določanjem MRL v živilih oziroma kmetijskih pridelkih za zagotavljanje prostega pretoka živil oziroma kmetijskih pridelkov in v ta namen sodelovanje s pristojnimi organi v Sloveniji, državami članicami in Evropsko komisijo so ravno tako dostopne na internetni strani. Za uporabnika internetnih strani so še posebej pomembne informacije v zvezi s sprotnimi podatki o registriranih FFS v Republiki Sloveniji, ki se dnevno osvežujejo (<http://www.fito-info.bf.uni-lj.si/ffs/reg/Index.htm>).

Z namenom zaščite potrošnikov ter varovanja okolja, morajo biti naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev pred dajanjem v promet in v uporabi certificirane. Naprave morajo biti vsaki dve leti tudi testirane.

Z namenom čim večjega pretoka informacij o zakonodaji, novih tehničnih spoznanjih, varovanju zdravja ljudi in okolja ter pravilni uporabi FFS se v skladu z **Zakonom o fitofarmacevtskih sredstvih** izvaja preko pooblaščenih izvajalcev, vključno z visokošolskimi in srednje šolskimi organizacijami na področju kmetijstva sistem dodatnega usposabljanja oseb, ki so neposredno povezane s prometom in uporabo fitofarmacevtskih sredstev.

V skladu z **Zakonom o mineralnih gnojilih** se vodijo postopki za izdajo dovoljenj za promet mineralnih gnojil. Predpisi za FFS so dostopni na internetnem naslovu <http://www.furs.si/law/slo/ffs/Index.asp>, medtem ko so predpisi na področju mineralnih gnojil dostopni na internetnem naslovu <http://www.furs.si/law/slo/ffs/gnojila.asp>.

Predpisi Evropske Skupnosti so za področje fitofarmacevtskih sredstev in mineralnih gnojil dostopni na naslednjih spletnih naslovih: za registracijo FFS – <http://www.furs.si/law/EU/ffs/RegFFS.asp>, za ostanke FFS, MRL in vzorčenje – <http://www.furs.si/law/EU/ffs/OstankiMRL.asp> ter za mineralna gnojila – <http://www.furs.si/law/EU/ffs/gnojila.asp>.

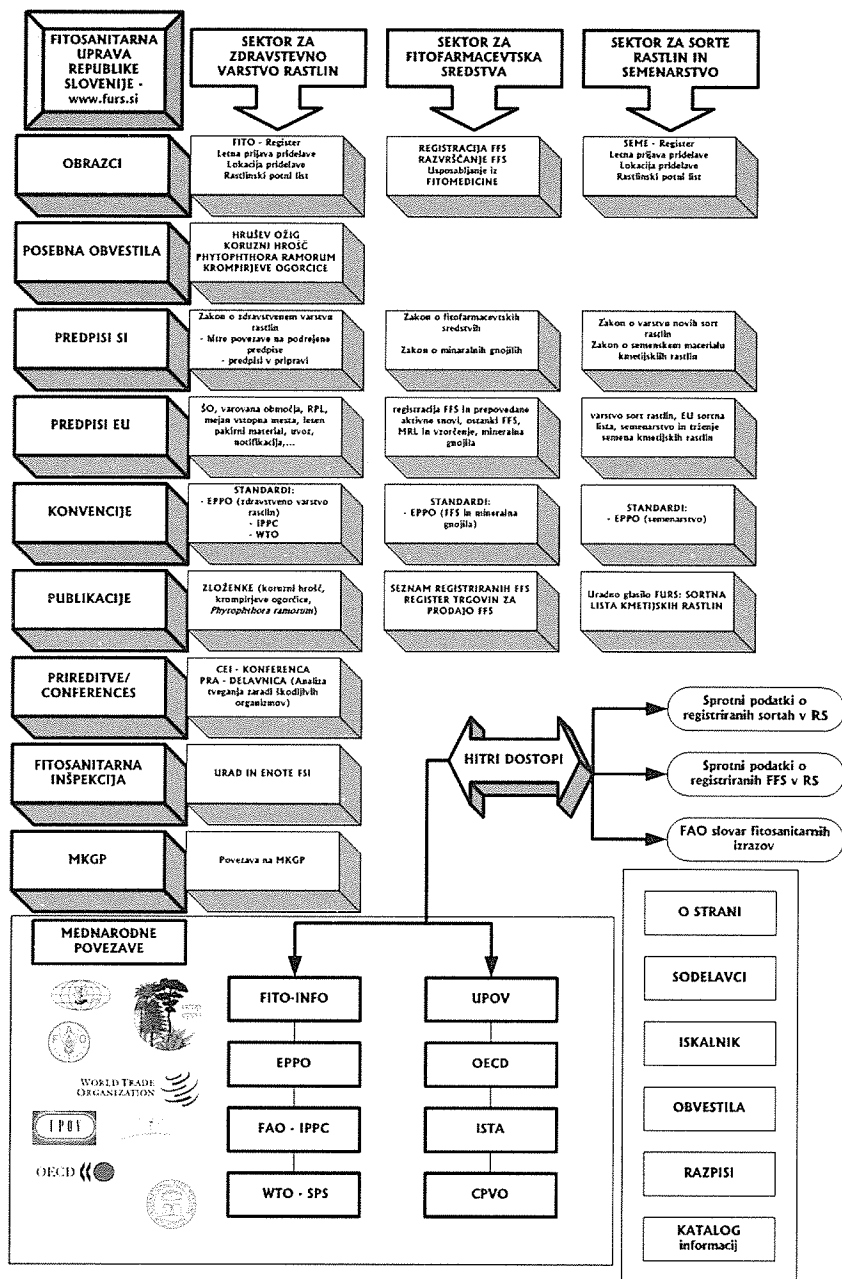
3.3 SORTE, SEMENARSTVO IN RASTLINSKI GENSKI VIRI

Kakovostno seme in sadilni material sort, ki so prilagojene slovenskim pridelovalnim razmeram, sta predpogoj za gospodarno kmetijsko pridelavo. Ustrezno kakovost semenskega materiala na trgu, varstvo potrošnikov, varstvo pravic zlahkriteljev novih sort, ohranjanje rastlinskih genskih virov ter zmanjševanje ovir v mednarodni trgovini zagotavljajo **Zakon o varstvu novih sort rastlin**, **Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin**, **Zakon o kmetijstvu** ter podzakonski predpisi. Informacije s tega področja so dostopne na internetnem naslovu <http://www.furs.si/law/slo/sem>.

Predpisi Evropske Skupnosti so za področje sort rastlin in semenarstva dostopne na spletnem naslovu <http://www.furs.si/law/EU/sem/Index.asp>.

4. MEDNARODNE KONVENCije

Fitosanitarna uprava je odgovorna za upoštevanje fitosanitarnih predpisov držav uvoznic slovenskega blaga in v primerih uvoza v Evropsko skupnost za izvajanje EU predpisov in mednarodnih sporazumov (IPPC, EPPO, WTO/SPS). V okviru mednarodnih pogodb je potrebno upoštevati posebne fitosanitarne zahteve za rastline ali rastlinske proizvode v okviru mednarodnih standardov (IPPC in EPPO). Informacije o standardih na podlagi **Konvencije o varstvu rastlin** so dostopne na internetnem naslovu http://www.furs.si/law/FAO/ZVR/Index_IPPC.asp, medtem ko so EPPO standardi dostopni na internetnem naslovu <http://www.furs.si/law/epo/index.asp>.

Slika 2: Seznam informacij dostopnih na internetnem naslovu <http://www.furs.si>

4. PUBLIKACIJE IN PRIREDITVE

Fitosanitarna uprava Republike Slovenije izdaja različne tiskane in spletne publikacije, ki izvirajo iz njenih pristojnosti ali pa sodeluje pri izdajanju publikacij, ki jih izdajajo druge inštitucije, podjetja ali društva. Seznam publikacij vsebuje seznam izdanih publikacij,

naročilnice za nakup publikacij ali elektronsko obliko publikacij v pdf formatu, če jih je izdala Fitosanitarna uprava RS v okviru uradnih objav (<http://www.furs.si/svn/publikacije.asp>). Na spletnem naslovu <http://www.furs.si/delavnice/Index.asp> so dostopne informacije o organizaciji prireditve (konference, delavnice) v organizaciji Fitosanitarnе uprave RS. Znotraj teh povezav pa je možen dostop do informacij, ki so bile podane na prireditvah (npr. PRA – Analiza tveganja zaradi škodljivih organizmov).

5. POVEZAVE

Znotraj internetne strani so tudi povezave do strani, kjer so informacije o organizaciji Fitosanitarnе inšpekcije http://www.furs.si/svn/zvr/FSI_enote.asp in do obvestil na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (<http://www.gov.si/mkgp/slo/index.php>). Zelo pomembne so tudi povezave do mednarodnih informacij (npr. FAO-IPPC: <https://www.ippc.int/IPP/En/default.jsp>, EPPO: <http://www.eppo.org> in WTO-SPS: http://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/sps_e.htm).

6. RAZPRAVA IN SKLEPI

Uradne internetne strani Fitosanitarnе uprave Republike Slovenije so namenjene informiranju ožje in širše javnosti o aktivnostih na fitosanitarnem področju v Sloveniji. Povezave iz strani <http://www.furs.si> so dostopne tudi na mednarodnem IPP portalu v okviru FAO-IPPC z angleškimi vsebinami in so tako namenjene tudi informiranju na mednarodnem nivoju.

V tem, da zaposleni sami vzdržujejo vsebine in podobo spletnih strani je precej prednosti. S tem zagotavljamo ažurno dodajanje in spreminjanje vsebin na spletnih straneh brez vmesnih členov, na spletnih straneh je dostopnih veliko več vsebin, kot bi jih bilo sicer, ker vzdrževalci sami dodajajo in spreminjajo vsebine glede na zahteve uporabnikov in glede na spremembe uradnih informacij, za katere so sami zadolženi. S podrobnejšim poznavanjem vsebin spletnih strani zaposleni tudi bolje vedo za potrebne spremembe ali dodatke, uporabnike pa tudi lažje napotijo na ustrezne vsebine na spletnih straneh. Nenazadnje pa je tovrstno vzdrževanje tudi najcenejše in najzažurnejše.

7. LITERATURA

<http://www.furs.si>

<http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>

<http://www.eppo.org>

<https://www.ippc.int/IPP/En/default.jsp>

<http://www.wto.org>

<http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>

<http://objave.uradni-list.si/index.jsp>